

Český jazyk

9. ročník

inovace a zkvalitnění výuky směřující k rozvoji čtenářské a informační gramotnosti

EPILOG

*zlepšování čtenářské gramotnosti a osobnost autora Oty Pavla v textu
Epilog*

vl.znak: UM-ČJ

Ota Pavel: EPILOG

CHARAKTERISTIKA: Hodina literatury v 9. ročníku. Cílem je procvičit čtenářské strategie (kompetence k řešení problémů), ukázat, jak se může projevit osobní život autora v jeho díle, ukázat tvůrčí činnost jako východisko z duševní krize. Rozvíjí zejména kompetence komunikativní (rozumění textu, diskuze, tvorba...), kompetence sociální a personální (respekt, poučení se) a především schopnost vcítění se.

Pomůcky: Pracovní listy s článkem, sešit nebo tužka a papír, event. zvukový záznam této povídky čtený Vlastimilem Brodským (sám trpěl stejnou poruchou, spáchal sebevraždu), projektor na promítání vět a otázek

Postup:

1) **předvídání** žáci se seznámí s názvem povídky, její první větou (červeně), definicí slova epilog, učitel se ptá podobnými otázkami:

- o čem si myslíte, že text bude?
- věděli jste, co je to epilog? znáte některé knihy, filmy s epilogem?
- znáte někdo autora? film podle jeho knih?

Ota Pavel: EPILOG

- závěrečná povídka knihy Fialový poustevník, Mladá fronta 1977

Zbláznil jsem se na zimní olympiádě v Innsbrucku.

Význam slova:

Epilog či doslov, dohra je opak prologu. Může být vysvětlením děje (knihy, dramatu) a jeho zapojením do kontextu společnosti. Někdy to bývá také ukázání postav děje po nějaké době, často po několika letech, tedy co se s nimi nakonec stalo.

Přenesený význam slova:

V přeneseném významu slova se zpravidla jedná o nějaký závěrečný děj nebo i poslední respektive ukončující (terminální) děj či proces v nějaké jiné události, jevu či procesu - například Norimberský soudní

proces lze svým způsobem považovat za epilog druhé světové války v Evropě apod...

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Epilog>

2) souvislosti, četba úryvku, řízený rozhovor nebo diskuze,
vysvětlení pojmu maniodepresivní psychóza

- víte, jak duševní choroba vzniká, znáte nějakou?
- víte, co je maniodepresivní psychóza?
- znáte nějakou slavnou osobnost trpící duševní chorobou?

EPILOG

Zbláznil jsem se na zimní olympiádě v Innsbrucku. Zatáhl se mi mozek, jako kdyby přišla mlha z Alp. Potkal jsem tam jednoho pána a pro mě to byl čert se vším všudy, měl kopyta, chlupy a rohy a staleté vykotlané zuby. Šel jsem pak zapálit do hor nad Innsbruck selské stavení. Přál jsem si, aby se rozsvítilo veliké světlo a zahnilo mlhu. Když jsem vyváděl krávy, hřebce z chlěva, aby neuhořeli, dorazila rakouská policie. Dali mi želízka a vedli mě do údolí. Nadával jsem jim, strhl jsem si boty a šel jsem sněhem bos jako Kristus, kterého vedou na kříž.

BAP trpěl například český herec **Miloš Kopecký**, který na sklonku svého života dal souhlas se zveřejněním této skutečnosti. Podle jeho autentických slov přináší deprese větší utrpení než rakovina. Chorobou trpěli i zpěváci **Petr Muk**, **Richard Müller**, **Ozzy Osbourne** a **Kurt Cobain**, spisovatelé **Virginia Woolfová** a **Ota Pavel**, **Victor Hugo**, **Ernest Hemingway**, skladatelé **Gustav Mahler**, **Karel Svoboda**, malíř **Vincent van Gogh** si během těžkého záchvatu deprese uřízl ucho, zpěvačka **Demi Lovato**, kytarista **Pete Wentz** z Fall Out Boy. Touto nemocí také trpí herečka **Catherine Zeta-Jones**, herci **Vlastimil Brodský**, **Marek Vašut** nebo zpěvačka **Sinéad O'Connor**, či sérioví vrazi **Ted Bundy** a **Robert Hansen**..

3) já a text, samostatná práce, **četba, prezentace názoru, diskuze**, promítané neúplné věty – jedna k výběru

- *(ne)vím, jak se cítí, protože...*
- *připomíná mi to situaci, když...*
- *při čtení, ukázky jsem cítil...*

Tohle první období nebylo strašné pro mne, ale bylo strašné pro ty, kteří mě pozorovali a měli mě rádi. Mně bylo vlastně blaze a vše jsem vykonával vášnivě a z přesvědčení. Dokonce to bylo někdy příjemné, je krásné být žehnajícím Kristem.

Nejhorší je, když vás pomocí prášků dostanou do stavu, ve kterém si uvědomíte, že jste blázen. Oči se potáhnou smutkem a vy už víte, že nejste Kristus, ale ubožák, kterému chybí zdravý mozek, co dělá člověka člověkem. Dají vás za vylepšené mříže, ačkoliv jste nikoho nezabil a nikomu jste neublížil. Nebyl nad vámi soud a jste vyřizeni. A lidi venku si žijou a vy jim začnete závidět.

Může vás zachránit jenom zázrak. Čekal jsem na zázrak pět let. Sedíš samotný na židli týdny, měsíce, roky. Nemohu tvrdit, že jsem zkoušel jako zvíře, protože žádný člověk neví, jak trpí zvíře, i když o tom často vypráví a píše. Vím jenom, že jsem zkoušel strašně, nejde to ani vypovědět. A pak by tomu ani nikdo nevěřil, lidé nechtějí slyšet o této nemoci, protože se jí moc bojí.

4) předjímání 2, domyšlení zbytku článku po přečtení první věty (červeně) konfrontace se zbytkem odstavce, srovnání se sebou, písemné řešení, konfrontace před skupinou

- *co bylo asi nejhezčí pro O.P.?*
- *na co asi nevzpomínal?*
- *na co bys vzpomínal(a) ve svém věku ty?*

Když mi bylo líp, myslel jsem na to, co bylo v životě nejkrásnější. Nemyslel jsem na lásku, ani na to, jak jsem se toulal po světě. Nemyslel jsem na noční lety přes oceány, ani jak jsem hrál kanadský hokej v pražské Spartě. Chodil jsem znovu k potokům, rybníkům a přehradám na ryby, uvědomil jsem si, že právě to bylo nejkrásnější, co jsem na světě prožil. Proč to bylo nejkrásnější? Nedovedu to přesně vysvětlit, ale pokusil jsem se to povědět touto knihou.

- *jaké řešení duševní krize tedy Ota Pavel zvolil?*
- *co bys dělal(a) na jeho místě?*

5) práce s textem, vyhledávání odpovědí (všechny se zápornou odpovědí, lze kombinovat se zjištěním, co si pamatují ze souvislostí.

je pravda, že:

- *O.P si vždy přesně vzpomínal kdy a kde chytil?*
- *nejraději chytil kapry?*
- *nejradši to měl v okolí Želivky?*
- *chytil zásadně sám?*
- *prováděl rituální ochutnávání vody, aby měl úspěch při lovu?*

Vím, že jsem vždycky nevzpomínal, kde jsem jakou rybu chytil a kolik měla od hlavy až k ocasu, ale vzpomínal jsem na všechno, co bylo s rybami spojeno. Především jsem za rybou šel anebo jel. Na Želivce jsem jezdil na rozvrzaném kole na pstruhový

potok v době, kdy lidé ještě spali. Všechno bylo jak v obrovském přírodním divadle. Tráva a pole se třpytily v rose, zpívali ptáci a u lesa se pásly srnky, které mě už znaly. Když jsem dojel k tomu krásnému potoku, byl jsem pln pokory, nebral jsem si do dlaní vodu a chtěl jsem se pokřizovat k bohu, ale nikdy jsem to neudělal. Vzpomínal jsem na zastrčenou přehradu nad Janovem, kde jsem se svou mámou Hermínou chytal pstruhy veliké jak kapry, voda byla zelená jak tráva na nebeské louce, o které jsem snil. Nejvíc jsem myslel na Křivoklátsko. Na Nezabudický mlýn a jeho stálé světýlko, které tam zářilo pro pytláky i pro četníky. Myslel jsem na tajemné úhoře, kteří tudy táhli celí posedlí se svýma malýma hadíma očima na pouti z moří a oceánů. Zajímavé bylo, že mnohé z mého života zmizelo, ale ryby v něm zůstaly. Byly spojeny s přírodou, kde neposkakovala směšně škubavá, pouliční tramvaj civilizace. Dnes už vím, že mnoho lidí nejde jen za rybou, ale chtějí být sami jak v dávných dobách, chtějí ještě slyšet volání ptáka a zvěře, chtějí slyšet padat podzimní listí. Když jsem tam tak pomalu umíral, viděl jsem především řeku, která v mém životě znamenala nejvíc, a kterou jsem měl rád. Měl jsem ji tak rád, že dřív než jsem začal chytat, vzal jsem její vodu do mušle z dlaní a políbil jsem ji, tak jak člověk líbá ženu. Pak jsem si zbytek vody vchrstl do obličeje a seřídil jsem prut. Předě mnou plynula řeka. Do oblohy člověk vidí, do lesa pohlédne, ale do pořádné řeky nevidí nikdo. Do pořádné řeky lze nahlédnout jedině prutem.

6) Srovnání s jiným textem, filmem, smysl textu

- *znáš jiného autora, který se zabývá ve svém díle přírodou?*
- *co přinášelo rybaření O.P.? Tuto svoji odpověď srovnej s obsahem poslední části?*
- *formuluj hlavní myšlenku textu z posledního úryvku:*

Když jsem někdy seděl u zamřížovaného okna a takhle ve vzpomínkách rybařil, bylo to až bolestivé. Musel jsem s krásou přestat a myslel jsem na to, že na světě je také špína, hnus a kalné vody, abych přestal toužit po svobodě.

Konečně jsem došel k tomu pravému slovu: svoboda. Rybařina je především svoboda. Jít celé kilometry za pstruhy, pít vodu ze studánek, být sám a svobodný aspoň na hodinu, na dny, anebo dokonce na týdny a měsíce. Svobodný od televize, novin, rádia a civilizace.

Chtěl jsem se stokrát zabít, když už jsem nemohl dál, ale nikdy jsem to neudělal. Snad jsem v podvědomí toužil ještě jedinkrát políbit na rty řeku a chytat stříbrné ryby. To rybařina mě naučila trpělivosti a vzpomínky mi pomáhaly žít.

Pracovní list č.1 (určen učitelům k promítání)

1)

- o čem si myslíte, že text bude?
- věděli jste, co je to epilog? znáte některé knihy, filmy s epilogem?
- znáte někdo autora? film podle jeho knih?

2)

- víte, jak duševní choroba vzniká, znáte nějakou?
- víte, co je maniodepresivní psychóza?
- znáte nějakou slavnou osobnost trpící duševní chorobou

3)

- (ne)vím, jak se cítí, protože...
- připomíná mi to situaci, když...
- při čtení, ukázky jsem cítil...

4)

- co bylo asi nejhezčí pro O.P.?
- na co asi nevzpomínal?
- na co bys vzpomínal(a) ve svém věku ty?

5)

je pravda, že:

- O.P si vždy přesně vzpomínal kdy a kde chytal?
- nejraději chytal kapry?
- nejradši to měl v okolí Želivky?
- chytal zásadně sám?
- prováděl rituální ochutnávání vody, aby měl úspěch při lovu?

6)

- znáš jiného autora, který se zabývá ve svém díle přírodou?
- co přinášelo rybaření O.P.? Tuto svoji odpověď srovnej s obsahem poslední části?
- formuluj hlavní myšlenku textu z posledního úryvku:

Pracovní list č.2 (text EPILOG pro žáky)

Zbláznil jsem se na zimní olympiádě v Innsbrucku. Zatáhl se mi mozek, jako kdyby přišla mlha z Alp. Potkal jsem tam jednoho pána a pro mě to byl čert se vším všudy, měl kopyta, chlupy a rohy a staleté vykotlané zuby. Šel jsem pak zapálit do hor nad Innsbruck selské stavení. Přál jsem si, aby se rozsvítilo veliké světlo a zahnal mlhu. Když jsem vyváděl krávy, hřebce z chlěva, aby neuhořeli, dorazila rakouská policie. Dali mi želízka a vedli mě do údolí. Nadával jsem jim, strhl jsem si boty a šel jsem sněhem bos jako Kristus, kterého vedou na kříž.

Tohle první období nebylo strašné pro mne, ale bylo strašné pro ty, kteří mě pozorovali a měli mě rádi. Mně bylo vlastně blaze a vše jsem vykonával vášnivě a z přesvědčení. Dokonce to bylo někdy příjemné, je krásné být žehnajícím Kristem.

Nejhorší je, když vás pomocí prášků dostanou do stavu, ve kterém si uvědomíte, že jste blázen. Oči se potáhnou smutkem a vy už víte, že nejste Kristus, ale ubožák, kterému chybí zdravý mozek, co dělá člověka člověkem. Dají vás za vylepšené mříže, ačkoliv jste nikoho nezabil a nikomu jste neublížil. Nebyl nad vámi soud a jste vyřízeni. A lidi venku si žijou a vy jim začnete závidět.

Může vás zachránit jenom zázrak. Čekal jsem na zázrak pět let. Sedíš samotný na židli týdnů, měsíce, roky. Nemohu tvrdit, že jsem zkoušel jako zvíře, protože žádný člověk neví, jak trpí zvíře, i když o tom často vypráví a píše. Vím jenom, že jsem zkoušel strašně, nejde to ani vypovědět. A pak by tomu ani nikdo nevěřil, lidé nechtějí slyšet o této nemoci, protože se jí moc bojí.

Když mi bylo líp, myslel jsem na to, co bylo v životě nejkrásnější. Nemyslel jsem na lásku, ani na to, jak jsem se toulal po světě. Nemyslel jsem na noční lety přes oceány, ani jak jsem hrál kanadský hokej v pražské Spartě. Chodil jsem znovu k potokům, rybníkům a přehradám na ryby, uvědomil jsem si, že právě to bylo nejkrásnější, co jsem na světě prožil.

Proč to bylo nejkrásnější?

Nedovedu to přesně vysvětlit, ale pokusil jsem se to povědět touto knihou. Vím, že jsem vždycky nevzpomínal, kde jsem jakou rybu chytil a kolik měla od hlavy až k ocasu, ale vzpomínal jsem na všechno, co bylo s rybami spojeno. Především jsem za rybou šel anebo jel. Na Želivce jsem jezdil na rozvrzaném kole na pstruhový potok v době, kdy lidé ještě spali. Všechno bylo jak v obrovském přírodním divadle. Tráva a pole se třpytily v rose, zpívali ptáci a u lesa se pásly srnky, které mě už znaly. Když jsem dojel k tomu krásnému potoku, byl jsem pln pokory, nebral jsem si do dlaní vodu a chtěl jsem se pokřizovat k bohu, ale nikdy jsem to neudělal. Vzpomínal jsem na zastrčenou přehradu nad Janovem, kde jsem se svou mámou Hermínou chytal pstruhy

veliké jak kapry, voda byla zelená jak tráva na nebeské louce, o které jsem snil. Nejvíc jsem myslel na Křivoklátsko. Na Nezabudický mlýn a jeho stálé světýlko, které tam zářilo pro pytláky i pro četníky. Myslel jsem na tajemné úhoře, kteří tudy táhli celí posedlí se svými malými hadíma očima na pouti z moří a oceánů. Zajímavé bylo, že mnohé z mého života zmizelo, ale ryby v něm zůstaly. Byly spojeny s přírodou, kde neposkakovala směšně škubavá, pouliční tramvaj civilizace. Dnes už vím, že mnoho lidí nejde jen za rybou, ale chtějí být sami jak v dávných dobách, chtějí ještě slyšet volání ptáka a zvěře, chtějí slyšet padat podzimní listí. Když jsem tam tak pomalu umíral, viděl jsem především řeku, která v mém životě znamenala nejvíc, a kterou jsem měl rád. Měl jsem ji tak rád, že dřív než jsem začal chytat, vzal jsem její vodu do mušle z dlaní a políbil jsem ji, tak jak člověk líbá ženu. Pak jsem si zbytek vody vchrstl do obličeje a seřídil jsem prut. Přede mnou plynula řeka. Do oblohy člověk vidí, do lesa pohlédne, ale do pořádné řeky nevidí nikdo. Do pořádné řeky lze nahlédnout jedině prutem.

Když jsem někdy seděl u zamřížovaného okna a takhle ve vzpomínkách rybařil, bylo to až bolestivé. Musel jsem s krásou přestat a myslel jsem na to, že na světě je také špína, hnus a kalné vody, abych přestal toužit po svobodě.

Konečně jsem došel k tomu pravému slovu: svoboda. Rybařina je především svoboda. Jít celé kilometry za pstruhy, pít vodu ze studánek, být sám a svobodný aspoň na hodinu, na dny, anebo dokonce na týdny a měsíce. Svobodný od televize, novin, rádia a civilizace.

Chtěl jsem se stokrát zabít, když už jsem nemohl dál, ale nikdy jsem to neudělal. Snad jsem v podvědomí toužil ještě jedinkrát políbit na rty řeku a chytat stříbrné ryby. To rybařina mě naučila trpělivosti a vzpomínky mi pomáhaly žít.